

- испр. / И. Х. Дворецкий. — М. : Рус. яз., 1986.
9. Дворецкий И. Х. Древнегреческо-русский словарь. В двух томах / И. Х. Дворецкий. — М. : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1958. Т. 1 — 1043 с.; Т. 2 — 1905 с.
10. Забинкова Н. Н. О некоторых орфографических вариантах в медицинской терминологии // Проблемы упорядочения медицинской терминологии: Тезисы докладов Всесоюзной научной конференции по проблемам упорядочения и стандартизации медицинской терминологии / г. Юрмала, 27 февраля – 1 марта 1989 г. М. : ПК НПО «Союзмединформ», 1989. — 352 с.
11. Звонська Л. Л., Шовковий В. М. Латинська мова. Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2006. — 711 с.
12. Корнеев Алексей. 3000 латинских крылатых выражений. — Донецк: БАО, 2011. — 304 с.
13. Крылатые латинские выражения / Авт.-сост. Ю. С. Цыбульник: Худож. оформ. Б. Ф. Бублик, В. А. Мурлыкин. — М. : ООО «Издательство АСТ»; Харьков : «Фолио», 2003. — 830 с.
14. Латинский язык : Учебник для студентов пед. ин-ов по спец. № 2103 «Иностр. яз.» / Под общ. ред. В. Н. Ярхо, В. И. Лободы. — 3-е изд., перераб. — М. : Просвещение, 1983. — 319 с.
15. Любкер Фридрих. Реальный словарь классических древностей. В 3 томах. — М., 2001. Т. 1 — 575 с.; Т. 2 — 511 с.; Т. 3 — 574 с.
16. Ниссенбаум М. Е. Via Latina ad jus (Латинская дорога к праву). М. : Юрист, 1996. — 560 с.
17. Попов А. И., Шендяпин П. М. Латинский язык. Элементарный курс. Хрестоматия. Грамматика. Словари.; 4-е изд. — М. : Изд-во лит. на иностр. языках, 1958. — 387 с.
18. Радкевич В. А. и др. Биологическая терминология и номенклатура: Слов. рус.-белорус.-латин., белорус.-рус. / В. А. Радкевич. Л. В. Вардамацкий, А. А. Лешко; Лингв. Ред. Н. В. Бирилло. — Мн. : Высш. шк., 1993. — 479 с.
19. Соболевский С. И. Грамматика латинского языка. Теоретическая часть. Морфология и синтаксис. — СПб : Алетейя, 1998. — 430 с.
20. Сомов В. П. По-латыни между прочим : Словарь латинских выражений. 2-е изд., испр. и доп. — М. : Юрист, 1997. — 344 с.
21. Цисык А. З. Латинский язык (Lingua Latina) : учебник / А. З. Цисык. — Минск : Новое знание, 2017. — 456 с.
22. Энциклопедический словарь медицинских терминов (ЭСМТ). В 3 т. / гл. ред. Б. В. Петровский. — М. : Советская энциклопедия, 1982 – 1984. Т. 1 — 464 с.; Т. 2 — 448 с.; Т. 3 — 512 с.
23. Jan Safarewicz. Historische lateinische Grammatik. — VEB Max Niemeyer Verlag — Halle (Saale), 1969. — 304 S.

УДК 159.95

Горецька А.М., Рибалко А.І., Завгородня Н.І.

Харківський національний медичний університет

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

У статті розглядаються психологічні особливості забезпечення освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, наведено особистісні особливості людини, які слід враховувати при розробці навчально-методичних матеріалів з

урахуванням психологічних бар'єрів спілкування, наведено основні відмінності та переваги дистанційної освіти від традиційних форм навчання.

Ключові слова: психологічні особливості, дистанційна освіта, освітній процес.

The article considers the psychological aspects of the educational process in distance learning, gives the personal characteristics of a person who should be considered in the development of teaching materials, taking into account psychological barriers of communication, the main differences and advantages of distance education from traditional forms of learning.

Key words: psychological aspects, distance education, educational process.

В статье рассматриваются психологические особенности обеспечения образовательного процесса в условиях дистанционного обучения, приведены личностные особенности человека, которые следует учитывать при разработке учебно-методических материалов с учетом психологических барьеров общения, приведены основные отличия и преимущества дистанционного образования от традиционных форм обучения.

Ключевые слова: психологические особенности, дистанционное образование, образовательный процесс.

Основою навчально-пізнавальної діяльності є психологічні процеси особистості. Тому в ході дистанційного навчання їх необхідно дотримуватися з урахуванням при цьому специфіки дистанційного навчання.

Будь-яка нова форма навчання, у тому числі дистанційна, вимагає створення психологічної бази, без якої не можна говорити про якість навчального процесу. В. Демкін [1] виділяє низку психологічних принципів, які впливають на якість дистанційного навчання. Він звертає особливу увагу на необхідність детального планування навчальної діяльності, її організації, чіткої постановки цілей та завдань навчання. Студенти мають розуміти призначення запропонованих курсів. Автор зазначає, що ефективність навчальної діяльності студентів значною мірою залежить від змісту матеріалу, який визначає структуру і рівень їх пізнавальних інтересів - загальних чи спеціальних.

Розробка навчально-методичних матеріалів для дистанційного навчання потребує врахування психологічних закономірностей сприймання, пам'яті, мислення, уваги, а також вікових особливостей студентів. Це пояснюється тим, що пізнавальні процеси студентів безпосередньо впливають на засвоєння навчального матеріалу. Існує низка незалежних від особистісних характеристик особливостей [3], які слід враховувати при розробці навчально-методичних матеріалів, зокрема такі:

1. органи чуття людини обмежені у своїй можливості реагувати на інформаційні сигнали, відтак сприймають лише дозовану кількість повідомлень із навколишнього середовища; і якщо повідомлень багато, то мозок зазнає інформаційного перенасичення (перенавантаження);

2. людина сприймає світ залежно від того, що вона очікує сприйняти, через те її свідомість більшою мірою реагує на нове і несподіване;

3. «ефект технічного перенасичення» полягає в тому, що людина не спроможна без варіювання виконувати одноманітні завдання протягом навіть нетривалого часу, тому іноді непомітно для себе вона змінює задачу, яку розв'язує.

Урахування окреслених вище особливостей сприяє підвищенню рівня сприйняття інформації і засвоєння навчального матеріалу тими, хто навчається у

системі дистанційної освіти.

Зворотний зв'язок між студентом і викладачем у системі дистанційного навчання є абсолютним її атрибутом. Цей зв'язок повинен забезпечувати студенту психологічний комфорт у процесі навчання. Суть механізму зворотного зв'язку полягає в тому, що в міжособистому спілкуванні процес обміну інформацією ніби подвоюється і, окрім змістового навантаження, несе в собі від реципієнта до комунікатора відомості про те, як реципієнт сприймає і оцінює поведінку комунікатора. Адекватність сприйняття інформації залежить від багатьох причин, найважливішою з яких є наявність або відсутність у процесі діалогу комунікативних бар'єрів. Комунікативний бар'єр - це психологічна перешкода на шляху адекватної передачі інформації між партнерами зі спілкування. Якщо такий бар'єр виникає, то інформація спотворюється або змінюється її зміст.

Існують різні психологічні бар'єри спілкування:

- семантичний бар'єр пов'язаний із вживанням різних значень того самого поняття учасниками процесу спілкування;
- стилістичний бар'єр виникає при невідповідності стилів мовлення комунікатора і реципієнта;
- логічний бар'єр з'являється тоді, коли логіка міркування, запропонована комунікатором, дуже складна.

Комунікативний бар'єр може перерости і в бар'єр відносин. Це суто психологічний феномен, який виникає в процесі спілкування комунікатора і реципієнта, коли почуття недовіри та ворожості до комунікатора поширюється і на пропоновану ним інформацію.

Важливо враховувати те, що будь-яка інформація, яка надходить до реципієнта, справляє певний вплив на його поведінку, мислення, настановлення. І в окремих випадках комунікативний бар'єр виступає психологічним захистом від психологічного впливу іншої людини, що виникає в процесі обміну інформацією між учасниками спілкування. Таким чином, особистісні характеристики викладачів у системі дистанційної освіти мають важливе значення для забезпечення відповідного, психологічного комфорту тим, хто навчається.

Психологи акцентують увагу на здатності студента самостійно працювати з інформацією. Відомо, що самостійна робота в системі ДО [2] є основним елементом навчальної діяльності.

Виділяють такі рівні готовності студента до самостійної роботи:

1. високий, коли переважає пізнавальний, професійний мотив;
2. проміжний, коли є різні мотиви, актуалізовані різними проблемами;
3. низький, коли переважає зовнішній мотив: необхідність здати залік або іспит.

Провідними мотивами самостійної діяльності можуть виступати навчально-пізнавальні та професійні мотиви. Конкретними стимулами можуть бути інтереси, відповідальність, страх відрахування тощо. Різні за змістом мотиви по-різному впливають на якість навчальної діяльності.

Здійсненню самостійної діяльності можуть заважати такі психологічні проблеми, як відсутність досвіду самостійної роботи, недостатня воляова саморегуляція, вплив групових настановлень тощо.

Основними відмінностями та перевагами дистанційного навчання від традиційних форм навчання є:

- можливість займатися в зручний для себе час, у зручному місці і темпі.

Нерегламентований відрізок часу для освоєння дисципліни.

- паралельне з професійною діяльністю навчання, тобто без відриву від виробництва.

- можливість звернення до багатьох джерел навчальної інформації (електронним бібліотекам, банкам даних, базам знань і т.п.). Спілкування через мережу Інтернет та за допомогою електронної пошти, один з одним і з викладачами.

- концентрований уявлення навчальної інформації та мульті доступ до неї підвищує ефективність засвоєння матеріалу.

- використання в освітньому процесі новітніх досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій, що навчає і роботі з ними.

- рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, елітарності і матеріальної забезпеченості учня.

- експорт та імпорт світових досягнень на ринку освітніх послуг.

- дистанційне навчання розширює і оновлює роль викладача, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалити викладаються ним курси, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень і інновацій.

- позитивний вплив надає дистанційна освіта і на студента, підвищуючи його творчий і інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, уміння взаємодіяти з комп'ютерною технікою і самостійно приймати відповідальні рішення.

- якість дистанційної освіти не поступається в ідеалі якості очної форми одержання освіти, а поліпшується за рахунок залучення видатного кадрового професорсько-викладацького складу і використання в навчальному процесі найкращих учбово-методичних видань і контролюючих тестів з дисциплін.

У комплексі психологічних особливостей дистанційного навчання можна виділити кілька груп, що вимагають особливого розгляду. Перш за все, це визначення вікового діапазону студентів, здатних до дистанційного навчання та опис психологічних характеристик даних студентів. До другої групи психологічних особливостей можна віднести процес побудови спілкування в системі викладач - студент і студент - викладач в умовах дистанційного навчання. У третю групу можна виділити особливості протікання когнітивних процесів у дистанційному навчанні і взаємних впливів даного навчання на пізнавальну діяльність студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демкин В.П., Можаяева Г.В. Организационно-методическая работа при дистанционном обучении Открытое и дистанционное образование. – Томск, 2002. – №2 (6) – С. 15 – 23.
2. Малінко С. «Дистанційна освіта: організаційна структура, психолого-педагогічні основи, фінансування і управління.» //Дир. школи, ліцею, гімназії. - 2002. - №6. - С. 38 – 45.
3. Підчасов Є.В. Психологічні особливості побудови освітнього процесу із застосуванням дистанційних освітніх технологій (ДОТ). [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://2016.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=110>